

СТАНОВИЩЕ

от

доц. Боряна Георгиева Туманова, доктор

член на научно жури,

назначена със заповед № ЗП 1682/15.12.2021 г.

на Ректора на НСА „Васил Левски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
“Доктор”.

Област на висше образование: 7.6 Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“

НСА „Васил Левски“

Катедра: „Баскетбол, волейбол, хандбал“

Автор: ШАХЕСЕР ГЮНЕШ

Тема: „ВЛИЯНИЕ НА СРЕДСТВАТА НА АДАПТИРАНАТА ФИЗИЧЕСКА АКТИВНОСТ ВЪРХУ ФИЗИЧЕСКАТА ДЕЕСПОСОБНОСТ НА ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ НУЖДИ“

Научен ръководител: проф. Росица Църова, доктор

Представени от кандидата в конкурса са:

- Дисертационен труд
- Автореферат
- Публикации- 3 броя

Данни за дисертацията

Дисертационният труд разглежда проблем свързан с изследване насочено към 14-18 годишни деца с интелектуални затруднения в условия на адаптираната физическа активност. Избраната от докторанта тема е съвременна, значима и в перспектива с приложен аспект. Изследвания проблем от Шахесер Гюнеш представлява интерес за специалистите от областта на спортната наука и по конкретно търсещите оптимизация на адаптираната

Боряна Туманова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 2022 г.

СТАНОВИЩЕ

физическа активност. В съвременното общество специалистите, изследващи нивото на физическа дееспособност при хората със специфични потребности все още търсят алтернативни варианти за оптимизиране на педагогическия процес. И както самата авторка твърди проблемът за адаптацията и социализацията на хората с умствен дефицит е особено важен, но за съжаление – много труден за решаване. Това доказва полезността и навременната разработка на темата, избрана от докторанта.

Структурирана според изискванията за такъв вид научни разработки, дисертацията се отличава с ясна структура, има обособяване на глави, раздели и подраздели на структурно и съдържателно равнище. Всичко това показва умението на докторанта да систематизира информацията. Съдържа въведение, изложение в шест глави – постановка на проблема; цел, задачи и методика на изследването; анализ на резултатите; изводи и препоръки, литература и приложение съдържащо 48 игри разработени за изпълнение в 24 дни. На рецензиране подлежат 125 страници с включен списък на литературните източници от общо 161 страници. Библиографията се състои от 132 заглавия, 92 са научни разработки на кирилица, 39 на латиница, 1 интернет сайт. Дисертацията е онагледена с 10 таблици и 70 фигури, които демонстрират владение на високо ниво на съвременни технически средства от автора.

Уводът представя мотивацията на дисертанта. Професионално и компетентно той излага проблематиката на Адаптираната физическа активност, спецификата и значимостта и при лицата с интелектуални затруднения. **Глава първа** – постановка на проблема, включва три раздела. Чрез теоретичния обзор в тази глава, докторантът постепенно навлиза в проблематиката. В нея е направен задълбочен, многоаспектен анализ на информацията от теоретични, научно-приложни и практически публикации на професионално доказани автори по проблемите на изследването. Разгледани са интелектуалните увреждания и влиянието на физическите активности и адаптираните спортове върху развитието на децата с ментални увреждания. Специално внимание е отделено на различни учебни програми и адаптирани методики за работа при децата с дефицити в интелектуалната сфера. Това подпомага определянето на обекта, предмета, целта и задачите на изследването. Тази глава за да постигне нужната завършеност обобщава научния проблем и формулира логично работната хипотеза, основана на очакването от повишаване нивото на физическото развитие и физическата дееспособност, както и по-пълноценна социализация и интеграция при изследваните деца в системата на приобщаващото образование -с. 42. **Втора глава** на дисертацията „Цел, задачи, методика на изследването” има класическа структура. Разделена е на две части – първата част представя добре формулирана цел и включва представянето на пет задачи. Втората е методиката и организацията на научното изследване. Правилно са определени: предмета, обекта и контингента на изследването. Използваните методи са добре подбрани, използваните тестове са описани коректно, което

СТАНОВИЩЕ

е предпоставка за изчерпателно разглеждане и изследване на поставения научен проблем и постигане на неговата цел. Изследването е проведено в рамките на 5 години с 38 деца с установени ментални затруднения на възраст 14-18 години (не е посочен броят на момчетата и момичетата). Обработката на резултатите от тестирането е извършена със съвременен математико-статистически инструментариум, с помощта на стандартните програми SPSS 10 и Microsoft Excel. Включва: алтернативен, вариационен, сравнителен анализ чрез t- критерия на Стюдън за независими извадки, факторен анализ и метода на сигмалните отклонения. В **глава трета** „Анализ на резултатите ” е показана цялата практическа работа, извършена от докторанта с изследваните лица. Анализирани са резултатите от събраните и обработени данни от проведените тестове (тестова батерия с 10 показателя, носещи информация за нивото на физическото развитие и физическата дееспособност на изследваните лица). Представените фигури и таблици дават нагледна информация за получените резултати. С голяма стойност определям разработената 30-бална нормативна база за контрол и оценка на физическото развитие и физическата дееспособност на децата с ментални увреждания от Република Турция, както и предложението за съставяне на индивидуален оптимизационен модел на физическото развитие и физическата дееспособност. Всичко представено в разработката до тук, разкрива възможност за формулиране на изводи и препоръки за практиката, изложени в **четвърта глава**. Те произтичат от получените резултати и дават логичен отговор на поставените задачи. Авторът на дисертацията отделя внимание на проблемите с телесното тегло, въздействието на адаптираната методика и подвижните игри върху физическата дееспособност, както и на факторната структура на физическото развитие и физическата дееспособност на изследваните лица. Цитирането и позоваването на автори, публикации и източници в дисертационния труд е според установените стандарти.

Препоръки и забележки:

Препоръчвам на докторанта в бъдещата и работа да разделя изследваните лица и по пол. Особено във възрастта, която е визирана в настоящата разработка, показателите за физическо развитие между двата пола търпят значителни разлики. Ако в експерименталната група преобладават момчета, а в контролната момичета или обратното, това неминуемо се е отразило в крайният резултат на изследването.

Научни приноси:

Цялостният анализ на дисертационния труд позволява да се очертаят приносите му в научно-теоретичен и научно-практически план, а именно проучено и анализирано е нивото на физическа дееспособност и телесния състав при деца със специфични потребности след прилагане на апробирана тренировъчна методика. Влиянието на физическите активности и адаптираните спортове върху развитието им предоставя възможности за усвояване на знания, овладяване на двигателни умения и навици,

Боряна Туманова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, 2022 г.

СТАНОВИЩЕ

възпитаване на ценни нравствени и морални качества, духовно развитие, социализация и интеграция в обществото

Резултатите от направените изследвания и анализи ще подпомогнат учителите и другите специалисти, работещи с деца от изследвания контингент, в определянето и построяването на учебните планове. Ще допринесат за обогатяване на спортната наука в това направление и актуализиране на управлението на учебния процес.

Заклучение: Дисертационният труд е актуален със своята проблематика. Добре подбрана и обоснована тема със стабилна доказателствена част. Може да намери конкретно приложение в съвременната педагогическа практика. Докторантът е показал солидна теоретична подготовка, прецизност и коректност при осъществяване на изследването, умения които позволяват самостоятелна работа в научно-изследователската сфера. Несъмнено трудът е реализиран от автора и показва компетентност в тази област. Не откривам форми на плагиатство. Представеният докторски труд отговаря на всички условия и изисквания, което ми позволява с увереност да предложа на уважаемото научно жури да оцени високо труда на Шахесер Гюнеш и да присъди образователната и научна степен „**доктор**“ по професионално направление - 7.6 Спорт.

София, 15.01.2022 г.

Доц. д-р Боряна Туманова